

δας· ἀλλ' αἱ δυνάμεις τῷ λείπουσι. Τότε κáθηται, καὶ σοβαρῶς χαιρετῶν τὴν «ὀμήγουριν», θέτει τὸν ἕνα πῶδα εἰς τὴν καρδίαν του.

Ἄφ' οὗ δ' ἐπαύσαμεν ψάλλοντες, ἠγέρθη ὁ Κάπης ὅπως ἐδυνήθη, νὰ «περιφέρῃ τὸν δίσκον». Ἐκαστος δ' ἔρριψε τὴν προσφοράν του εἰς τὸ πινάκιον, καὶ ὁ Κάπης, ἔκθαμβος διὰ τὴν μεγάλην εἰσπραξίν, μοὶ τὴν ἔφερεν. Ἦτον δὲ ἡ ἐπισημοτάτη τῶν ὄσων ποτὲ εἶχε ταμιεύσει, διότι συνίσταται ὅλη ἐκ νομισμάτων ἀργυρῶν καὶ χρυσῶν, 170 δραχμαί.

Τότε τὸν ἐφίλησα εἰς τὸ βύγχος, ὡς ἄλλοτε, ὅτε μ' ἐπαρηγόρει, καὶ ἡ ἀνάμνησις αὕτη τῶν συμφορῶν τῆς παιδικῆς ἡλικίας μου μοὶ ἐνέβαλεν ἰδέαν, ἣν ἀμέσως ἐπρότεινα.

— Ἡ ποσότης αὕτη ἔσται ἡ πρώτη κατάθεσις πρὸς ἴδρυσιν καταστήματος ὀρισθησομένου εἰς καταφύγιον καὶ βοήθειαν τῶν μικρῶν μουσικῶν τῶν εἰς τὰς ὁδοὺς περιφερομένων. Ἡ δὲ μήτηρ μου καὶ ἐγὼ θέλομεν συνεισφέρειν τὰ ἐπίλοιπα.

— Φιλτάτη κυρία, εἶπεν ὁ Μαρτίνας, φίλων τῆς μητρός μου τὴν χεῖρα, σὰς παρακαλῶ νὰ μοὶ ἐπιτρέψητε νὰ μετάρχω καὶ ἐγὼ διὰ μικρᾶς συνδρομῆς εἰς τὸ ἔργον σας. Ἄν μοὶ δίδετε τὴν ἄδειαν, θὰ προσθέσω εἰς τὰς εἰσπράξεις τοῦ Κάπης τὸ προῖον τῆς πρώτης μου συναυλίας ἐν Λονδίῳ.

Ἄλλ' ἐλλείπει ἀκόμη μία σελὶς ἐκ τοῦ χειρογράφου μου, ἐκείνη ἣτις πρέπει νὰ περιλάβῃ τὸ ἄσμα τῆς Νεκπόλεως. Τὸ ἄσμα τοῦτο φυλάττω πάντοτε μεταξὺ τῶν πολυτίμων ἐγγράφων μου, ἔχει δὲ ὡς ἔπεται:

Κλειστὸ παράθυρο, σκληρὴ παρθένα,
Διὰ σὰς τί δάκρυα ἔχω χυμένα!
Νυκτόνει, πρόβαλε, πέ με μὴ λείψι,
Κ' ἂν εἶν' μεσάνυκτα, ἤλιος θὰ φέξῃ.

Ἀψοῦν τὰ ῥόδα σου κ' οἱ ἄσπροι κρίνοι.
Νὰ βῆῃ, ἀσπρούλα μου, νὰ τὰ ποτίσῃ.
Θαῖρέεις τὸ ἄματι μου νερὸ πῶς χύνει;
Ἄχ! εἶναι δάκρυα, δὲν εἶναι βροσίαι.

Διὲ, τᾶστρα γλώμιαναν· κρατῶ νυκτέρι.
Προσμένω κ' ἔγιναν ἡ στιγμαὶς χρόνια.
Ἄν λείψ' ἡ ἄνοιξις, τὸ καλοκαίρι,
Ἡ γῆ μαρμίνεται, σιγοῦν τ' ἀηδόνια.

Κ' ἐγὼ 'ς τὴ θύρα σου μὴ 'πῆς πῶς ψάλλω,
Κλειστὸ παράθυρο ὅταν κυττάξω.
Καὶ τὸ τραγοῦδι μου δὲν εἶναι ἄλλο,
Πλὴν τὰ παράπονα 'π' ἀναστενάζω.

ΟΙ ΣΤΡΕΒΩΤΑΙ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

[Κατὰ τὸ γαλλικόν].

Βεβαίως δὲν θὰ διασύρω ἐγὼ τὴν μουσικὴν, διότι ἐάν τι πρᾶγμα ἐν τῷ κόσμῳ μὲ παρηγορεῖ διότι ἐγεννήθη, εἶνε ἡ μουσική. Ἄν διέσυρον τὴν μουσικὴν, θὰ ἦτο ὡς νὰ ἐκολάριζον τὸν εὐεργέτην μου. Διαικίως ἐλέγηθ' ὅτι πᾶσα λύπη καὶ μελαγχολία διαλύεται ἐνώπιον τῆς θέας μικροῦ παιδίου, καθ' ὅμοιον δὲ τρόπον δύναται τις νὰ βεβαιώσῃ, ὅτι καὶ πᾶσα ὀργὴ ἢ ἐμπάθεια καὶ πᾶσα

κακὴ τοῦ πνεύματος διάθεσις ἀδύνατον εἶνε ἐπὶ πολὺν χρόνον νὰ διαρκέσῃ καὶ νὰ μὴ διαλυθῇ ὡς νέφος ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τῆς μουσικῆς, ἥτις ὡς μάγισσα σαρώνει ἀπὸ τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας πᾶσαν ὀλιψιν καὶ πᾶσαν ἐξαψιν. Εἶνε τρυφερὰ καὶ συμπαθὲς φίλη ἢ μουσική, ἥτις ἀντανακλᾷ τὴν χαρὰν ἢ τὴν λύπην ἡμῶν, ὑπογλυκαίνουσα αὐτὰς καὶ καθαρίζουσα καὶ σχεδὸν εἰπεῖν θεοποιούσα.

Γίνομαι λοιπὸν ἐγὼ ὁ ὑπέρμαχος τῆς μουσικῆς, ἣν συχνάκις ἀκουσίως ἴσως διέσυραν οἱ ἐπίσημοι αὐτῆς φίλοι, καὶ γίνομαι ὑπέρμαχος αὐτῆς κατὰ τρόπον ἴδιον, καὶ ἀποφασίζω νὰ κεντήσω διὰ τῆς γραφιδῆς μου τοὺς ἀσπλάγχχους ἐκείνους τοὺς ὧτα μὴ ἔχοντας, οἵτινες ὄντες δῆθεν κυμβαλισταὶ ἢ ψάλται ἢ πενταχορδισταὶ ἢ ἄλλο τοιοῦτον, καθιστῶσι τὴν καλλίστην τῶν καλῶν τεχνῶν αἰσχίσην παρωδίας ἀνευ νοήματος, πρᾶγμα ἀνούσιον μὴ παρέχον οὐδὲ ἐκείνην κἂν τὴν τέρψιν, ἣν παρέχει ἡ τέχνη τοῦ γελωτοποιοῦ. Καὶ ὅμως οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ὄχι μόνον δὲν θεωροῦσιν ἑαυτοὺς ὡς ἐχθροὺς καὶ πολεμιοὺς τῆς μουσικῆς, ἀλλὰ μάλιστα κηρύττονται ὡς οἱ ἀριστοὶ αὐτῆς φίλοι, ἀπαράλλακτα ὅπως οἱ λαίμαργοι κατασπαράττουσι τοὺς κούρκους καὶ τὰ θρόνιθα ἐξ ἀφάτου πρὸς αὐτὰ ἀγάπης.

Δὲν εἶμαι λοιπὸν ἐχθρὸς τῆς μουσικῆς· ἐπιμένω μάλιστα λέγων ὅτι ἡ μουσική εἶνε ἡ καλλίστη τῶν καλῶν τεχνῶν. Εἶνε ὑπερτέρα τῆς ποιήσεως, διότι τὴν ποίησιν τὴν στενοχωρεῖ ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ περικλείηται ἐντὸς τοῦ στενοῦ κύκλου τῶν λέξεων καὶ τῆς φρασεολογίας ὀρισμένης γλώσσης, εἶνε ὑπερτέρα τῆς γλυπτικῆς καὶ τῆς ζωγραφικῆς, διότι οὔτε μάρμαρα οὔτε μέταλλα οὔτε ἄλλο ὕλικον οὐδὲν περικόπτει τὰ πτερὰ τῆς μουσικῆς, καὶ διότι ἡ μουσική δὲν ὑποχρεοῦται ὅπως αἱ δύο μνημονευθεῖσαι τέχναι νὰ ἀπομιμηταὶ ὀρισμένα φυσικὰ πρότυπα, καὶ μάλιστα νὰ μὲνη καὶ ὑποδεστέρα αὐτῶν, ὡς συμβαίνει εἰς τὴν γλυπτικὴν καὶ τὴν ζωγραφικὴν. Διότι μὲ ὅλον τὸν σεβασμὸν, ὃν ἔχω πρὸς τὸν ὕπατον τῶν ζωγράφων, τολμῶ νὰ πιστεύσω ὅτι ἡ Παρθένος Μαρία ἦτο ὠραιότερα καὶ ζωντανότερα, ὅτε ἐξῆλθεν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Πλάστου, ἢ ὡς παρέστησαν αὐτὴν πᾶσαι τοῦ Ῥαφαήλ αἱ γραφαί. Ἡ περιώνυμος τῆς Ῥώμης πεδιάς εἶνε ἐν τῇ πραγματικότητι πολὺ προτιμότερα τῶν γραφῶν, αἵτινες τὴν εἰκονίζουσι, καὶ οἱ καταραζέονται, οἱ ἀναβλύζοντες μετὰ πατάγου ἀπὸ τῶν πλευρῶν τῶν Ἑλβετικῶν Ἄλπεων εἶνε πολὺ γραφικώτεροι ἐκείνων, οἵτινες ἀπορρέουσιν ἀπὸ τῶν χροσθήρων τοῦ Ἀλεξάνδρου Καλάμ ἢ τοῦ Φιλίππου Γεωργίου.

Ὁ Θεὸς ἐγκατέσπειρε παντοῦ τὴν ποίησιν, τὴν ζωγραφικὴν καὶ τὴν γλυπτικὴν. Εἶνε μέγα ποίημα ὁ κόσμος, πᾶν τοπεῖον εἶνε εἰκὼν ἔχουσα ὡς πλεονέκτημα τὴν πραγματικότητα καὶ τὸ διάστημα, ὁ ἄνθρωπος εἶνε ἀγαλμα μετὰ φωνῆς καὶ ψυχῆς· τὴν μουσικὴν ὅμως εἰς μόνον τὸν ἄνθρω-

τεχνίτης οἷος εἶμαι ἐγώ». Τοὺς λόγους τούτους τοῦ ἐξόχου ὑποκριτοῦ δυνάμεθα νὰ ἐφαρμόσωμεν εἰς πάντα μέγαν μουσουργόν.

Ἄν καὶ αἱ καλαὶ τέχναι εἶνε ἀδελφαί, διαφέρουσιν οὐδὲν ἤττον ἀπ' ἀλλήλων κατὰ τὸν χαρακτῆρα οἱ ποιηταί, οἱ ζωγράφοι καὶ οἱ μουσικοί. Διότι ὑπέκειε ὁ μὲν ποιητὴς εἰς τὴν φαντασίαν του, ὁ δὲ ζωγράφος εἰς τὴν ἰδίαν κρίσιν καὶ ὁ μουσικὸς εἰς τὴν διάθεσίν του. Ὁ ἀληθὴς δηλαδὴ μουσικὸς εἶνε πλάσμα φύσει ἀσθενὲς καὶ εὐπιστον, τόσον ἀγαθόν, ὥστε οὐδὲ ἕγνος χολῆς ἐνυπάρχει εἰς τὸ αἷμά του, ἀφιλοκερδὲς καὶ ὑποχρεωτικόν, ἀλλὰ συνάμα ὀνηρὸν καὶ ἰδιότροπον καὶ εὐερίστον. Ὁ ἀληθὴς μουσικὸς εὐρίσκεται εἰς πόλεμον διηνεκῆ πρὸς τὴν τάξιν καὶ τὴν οἰκονομίαν, ὁ τράχηλος αὐτοῦ δὲν ὑπομένει τὸν ζυγὸν τῶν κοινωνικῶν κανόνων καὶ τῶν συνηθειῶν τοῦ βίου, εἶνε εὐεπίφορος πότε μὲν εἰς τὴν θλίψιν καὶ τὴν ἄκραν μελαγχολίαν, πότε δὲ, ἀλλὰ σπανίως, εἰς ἔκτακτον καὶ ἀλλόκοτον εὐθυμίαν καὶ χαρὰν, οὕτω δὲ μεταπίπτει ὁ βίος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἄκρου εἰς τὸ ἕτερον δι' ἀλλαγῶν ἀκατανοήτων εἰς τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἀμετόχους καλλιτεχνικῶν αἰσθημάτων. Κέκτῃται μὲν ὑπερβολὴν εὐαισθησίας, ἀλλ' ὅμως οὐδόλως συγκινοῦσιν αὐτὸν τὰ συμβάντα τοῦ βίου τὰ πραγματικὰ καὶ ὀρισμένα, καὶ δύναται μὲν λ. χ. νὰ ὑπομείνῃ μετὰ τινος ἀλαζονικῆς ἀδιαφορίας καὶ ἀπαθείας φοβερόν τι δυστύχημα, ἀναλύεται δὲ εἰς δάκρυα θερμὰ ἀκραζόμενος μουσικῶν τινος τεμαχίου ἢ ἀναγινώσκων ὠραίων τι χωρίον θλιβεροῦ μυθιστορήματος ἢ ἀκούων ἀφήγησίν τινα περιπαθῆ.

Ἄν ἀποθάνῃ τις συγγενὴς του, οὐδεὶς περὶ τὴν νεκρικὴν κλίνην θὰ φανῆ μᾶλλον ἄπελπισ τοῦ μουσικοῦ, ὅστις θὰ κλαίῃ καὶ θὰ κόπτεται καὶ θὰ δεικνύῃ προφανέστατα ὑπερβολικοῦ πένθους σημεῖα, καὶ ταῦτα ἐν πάσῃ εὐλικρινεῖα, ἀλλὰ χωρὶς οὐδὲν νὰ αἰσθανθῆ ἢ καρδιά του, διότι μόνῃ ἢ φαντασίᾳ του κατελήθη ὑπὸ τοῦ μεγέθους τῆς θλίψεως. Τὸν μουσικὸν ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἐκπλήττει πολὺ μᾶλλον ἢ φοβερά καὶ πλήρης στυγνῆς μελαγχολίας ποίησις ἢ ἐνεχομένη ἐν τῇ ἰδέᾳ τοῦ θανάτου καὶ τῆς κηδείας ἢ τὸ συναίσθημα τῆς ἀπωλείας, ἢν ὑφίσταται.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἠδυπάθεια αὐτοῦ εἶνε ἴση πρὸς τὴν ἔξαψιν τῆς φαντασίας του, διὰ τοῦτο καὶ ὁ πρὸς τὰς γυναῖκας ἔρωσ τοῦ ἔχει τόσον ἐκτεταμένα τὰ ὄρια, ὅση εἶνε καὶ ἡ ἀστασία του, ἣτις εἶνε ἀπεριόριστος. Δύναται ὁ μουσικὸς νὰ ἀγαπήσῃ περιπαθέστατα πάσας τὰς γυναῖκας διαδοχικῶς ὅθεν εἶνε θελκτικώτατος μὲν ἐραστῆς, κάκιστος δὲ σύζυγος. Ἔχει ἀγάπην ἀκράτητον πρὸς τὰ παιδιά, τὰ ὅποια γνωρίζει κάλλιστα νὰ θωπεύῃ καὶ νὰ περιποιῆται στιγμιαίως, ἀλλ' εἶνε ἐντελῶς ἀνίκανος νὰ ἀναθρέψῃ τέκνα καὶ ἐμπνεύσῃ εἰς τὰ μικρὰ ἐκεῖνα ὄντα εἴτε ἀγάπην εἴτε φόβον.

Ἐν συντόμῳ τέλος δὲν ὑπάρχει τέχνη, ἣτις νὰ

ἀπαιτῆ συνένωσιν ἰδιοτήτων μᾶλλον ὑπερβολικῶν, μᾶλλον περιπεπλεγμένων καὶ μᾶλλον ἀντιφατικῶν, ὅσον ἡ τέχνη τοῦ Μενδελσῶνος καὶ τοῦ Οὐβέρ. Καὶ ὅμως πᾶς ἄνθρωπος θέλει νὰ γείνη μουσικὸς, καὶ νομίζει ὅτι δύναται νὰ γείνη, τὸ δὲ περιεργότερον εἶνε ὅτι πολλοὶ ἐκεῖνοι ἀκριβῶς φέρονται ἀκρατέστατοι πρὸς ἐκμάθησιν τῆς μουσικῆς, οἵτινες ἐλάχιστα εἶνε ἐκ φύσεως παρσκευασμένοι πρὸς τοῦτο, διότι ἡ ὀρῆ περι τῶν ἰδίων κρίσις εἶνε ἀρετὴ σπανιωτάτη εἰς τὸν ἄνθρωπον. Εὐχερέστερον δὲ πρᾶγμα θὰ ἦτο νὰ καταστήσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς του μαῦρους ὁ γεννηθεὶς μὲ γλαυκοὺς ὀφθαλμοὺς παρὰ νὰ γείνη μουσικὸς ὁ μὴ ἔχων μουσικὴν τὴν διάνοιαν.

Ἀποτελέσματα τῶν ῥηθέντων εἶνε ὅτι κατὰ τὴν σημερινὴν ἐποχὴν καὶ εἰς τὰς ἡμετέρας κοινωνίας ἡ μουσικὴ εἶνε ἐκ τῶν ὀρχίων τεχνῶν ἢ μάλιστα διαδεδομένη καὶ συνάμα ἡ ἥκιστα γνωστὴ, διότι πάντες νομίζουν ὅτι ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ χαιροκροτήσωσιν ἐν μουσικῶν προῖόν, ἐλάχιστοι δὲ εἶνε οἱ δυνάμενοι νὰ τὸ κατανοήσωσιν. Ὡς ἐκ τούτου δὲ ἡ μουσικὴ κατασταθεῖσα εὐχερεστάτη τέχνη καὶ συνάμα δυσχερεστάτη, εὐγενεστάτη καὶ δημοτικωτάτη, κατὰ τὸ ἥμισυ ἄγγελος καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ κτήνος, ἀπέβη ἀληθὴς τραγέλαφος.

Δὲν εἶνε ὀλίγα τὰ μουσουργήματα, τὰ ὅποια ἔχουσι ἀλλόκοτον ἢ καὶ ἀκόμη ἀλλοκοτωτέραν τὴν σύνθεσιν, ὥστε καὶ ἀκουσίως σκέπτεται τις ὅτι τῶν θορυβωδεστάτων ἐκείνων μουσικῶν συνθεμάτων πολὺ μουσικωτέρα εἶνε ἡ σιγή. Καὶ ὅμως καὶ τὰ πλεῖστα τὰ διὰ κλειδοκῦμβαλον μουσικὰ κομμάτια εἶνε ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ σχεδίου κεκομμένα, τὰ δὲ ὧτά μας ἀπὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν ὑποβάλλονται τακτικὰ εἰς τοιαύτην δίαιταν. Ἐνοεῖται δ' ὅτι οἱ μουσικοδιδάσκαλοι, οἵτινες πάντες κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον ὑπῆρξαν ἐν τῷ βίῳ τῶν ἔνοχοι τοιούτων συνθέσεων, ἀναγκάζουσι τοὺς μαθητὰς των νὰ μανθάνωσι κατὰ προτίμησιν καὶ μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας τὰ ἰδικὰ των ἔργα. Οὐδὲν λοιπὸν παράδοξον ἂν τὸ κλειδοκῦμβαλον κατέστη σήμερον ἢ μάλιστα τῶν αἰθουσῶν, ἂν κατέστη ἀληθὲς ὄργανον βασάνου διὰ τοὺς προσκεκλημένους ἐν πάσῃ οἰκίᾳ καὶ ἰδίως διὰ τὸ ἀκουστικὸν αὐτῶν τύμπανον, ἀπαράλλακτα ὅπως ἦσαν διὰ τὰς σάρκας τῶν αἰρετικῶν αἰ λαβίδες τῆς Ἰερᾶς Ἐξέτασεως.

Εἰς ἐκ τῶν φίλων μου διερχόμενος ποτε μετ' ἐμοῦ ὑπὸ τὰ ἀνοικτὰ παράθυρα¹ παρθεναγωγείου, ὅπου πέντε μαθήτριάι ἐκμυθάλλον πέντε φαντασίας brillantes ἐπὶ πέντε κλειδοκῦμβάλων ὀπλισμένων διὰ πέντε ποδίων, ἤρχισε νὰ τρέχῃ μ' ὄλην του τὴν δύναμιν κύπτων τὴν κεφαλὴν καὶ σταυρώνων τὰς χεῖράς του ὅπισθεν τοῦ τραχήλου.

1. Φιλάνθρωπον ἔργον θὰ ἔπραττεν ἡ ἀστυνομία τῶν Ἀθηνῶν, ἐὰν ἐμμεῖτο τὴν ἀστυνομίαν τοῦ Weimar, ἣτις ἐξέδωκε διάταξιν δι' ἧς ἀπαγορεύεται, ἐπὶ ποιῆ προστίμου 2 μᾶρα καθ' ἑκάστην, τὸ νὰ παίζῃ τις κλειδοκῦμβαλον ἐν ὁμακτικῶ ἔργον τὰ παράθυρα ἀνοικτὰ.